

Gazet'a si Fóiea esse regulata o
data pe septemana, adeca: Mar-
tia. —
Pretijulu loru este pe 4 anu 10 f.,
pe diumatate anu 5 f. austr. inla-
intrulu Monarchiei.

GAZETA

TRANSILVANIEI.

Monarchia' Austriaca.

Parte a oficiosa.

А В Т О Г Р А Ф Ъ   П Р Е А Н А Л Т Ъ.

Маiestatea Ca ч. р. апостолікъ а білевоітѣ а еміte кътръ прешедітеле провісорів ală reuештеі капчеларіл трансільване de кърте үршъторгъл аутографъ преапалтъ:

Ізвіїте бароне de Kemeni. Ап съплемѣтъ ла алѣ Мѣд аэ-
тографъ din 9. Дечемврѣ 1860 тѣ дисърчінезъ по Damneata, ка-
съ'шіи съштерніtie iduntъ проекtele дэмітале деспре oprani-
съчпea ші дилокареа dікастеріялві de крte събординатъ дэмітале,
еэръ ла ачеста съ респектезі пе кътъ пътai се пόто dіферіtele
националтъді ші конфесіоні але тарелві Мѣд Прінчіпатъ Тран-
сільванія.

Тот єодатъ ші Dampneata съ іаі червтеle тъсврі, ка пе те-
тейзл автографвлі Меѣ din 20. Окtober a. k. етісѣ кътъ ти-
пістровлі Меѣ прешедите konte de Рехбергѣ, съ тіжлочешті ѣп
Люба Кароліна о конференції въ бѣрабаді din diiferite падіона-
літъці, конфесіонні ші класс, карії пріп пъсеччпеа лорѣ оффіциалъ
оѣх чівіль, пріп talente, пріп сервідї Фъккте пъбліквлі ші пріп
длкредере пъблікъ се dictinrѣ, еаръ проектеле лорѣ аснора кес-
діспілорѣ прівіторе ла дефіцерea ші organicarea dietel ле веї
аштерне кътѣ таї квржндѣ. Компетінда dietel ва фі детермінатъ
длпре tіezgіnелe dіпломеї Mele din 20. Окtober. пріп таксіме'e
дрептвія пъблікъ de таї nainte алѣ Трансілаваніе, каре требзе съ
се adвкъ ѣп конспапції къ ачестеа детермінъчнї; еаръ ла кон-
стітўреа dietel претенсіоніле падікпілорѣ, конфесіонілорѣ ші клас-
селорѣ (статврілорѣ) длрептвідите de таї nainte, кътѣ ші dopin-
дезе ші черіцеле падіоналітъцілорѣ, класелорѣ ші конфесіонілорѣ,
каре таї nainte пъ лвасеръ парте ла егалітатае de дрептві по-
літиче, съпт а се респекта ѣп тъсврь егалъ. —

Дн ачелаш тімпѣ Dra дн прівінца рестауръї губерніалії трансіланії дн Клвжѣ аі съ лисърчіеzi пе тоеаэраріалѣ de маі пainte конте Miko, пе каре Едъ л'ампѣ кітматѣ дн фрптеа ачелаш, ка съ 'ті аштёрпѣ Фъръ атъпаре пытале ачелорѣ консі-ліарѣ губерніалі деоптії дн вртареа впні алецері легале, каріл съпт кашачі de а'ші реоккна поствріле лорѣ, еаръ дн локвлѣ ачелора каріл аѣ тврілѣ съдъ din кавса вѣтръпенелорѣ пы съпт кашачі съдъ пы аѣ воіз de а'ші реоккна дерегъторіїле, съ'ті прооппѣ а'ші консіліарѣ губерніалі провікорї, съ порте днпсъ гріжъ дн totd ка-слѣ, ка пріп ачестъ съплиніре провікоріѣ а локврілорѣ вакантѣ съдъ пріп днвліреа пытърлѣ лорѣ съ се ia дн квіїпчбсъ со-котінцъ пацівпіле ші конфесівпіле тарелі Меѣ Пріпчіпатѣ Тран-сіланія, каре маі пainte п'як фостѣ репресентатѣ пічідекам съдъ пе de ажкпсъ. —

Дн інтереснів секретції де звере ші а ставерітції ревер-
пінделорд de дрепті пріваті тóте лецівіріле kondічеі пеане чівіле,
как ші акторітціле ждекъторешті, къте се афъ дн фіппъ, аж
сь рътьшъ днігръ тóгъ а лорд актівітате пъпъ къпдъ дн прівінда
ачелора се ворд фаче брешкарэ скітвърі по калеа леціслатів;
тотыш капчеларіж Мea трансільвань de кврте днкъ de актм аре
съ'ті аштёрпъ дн прівісца ачесторд кесдігіні тóте ачелеа проєкті
каре се редвкъ ла скітвъріле че о'аж фъквті пеапъратд требвіп-
чбсе пріп стръформареа adminістръчвпії по ітіче.

Тотъодатъ аі Dra съмі аштерні проіектеле Dтале деспре
кооцівпса реставръї тутърцелі стръвекі administratіve а церей
ші пентръ реставрапреа префекціоръ (supremi comites), а къ-
штапіоръ прімарі ші а прітаріоръ ждекъторі реещті ти скаж-

Pentru tieri straine 7 f. 50 cr. pe 1 sem., si 15 fr. pe unu anu. Se prenumera la tota postele c. r., cum si la toti cunoscutii nostri DD. corespondinti. Pentru serie „petit se ceru 8 cr. val. austr.

пеле Съквілорð ші а де Сасілорð съ'її съпні проєкте скопівлі коръспонденте, пептвка декретеле Mele, каре съпн а се еміте дп ачестъ прівінцъ, съ се поѣтъ дпфіїпца да тімп ѿкомодатъ, пріп персонале десотініче, кз депліїптате ші віне комбінате, да каре Dra al съ порці de гріжъ, ка съ фіз консайдерате дпъ кв-віїпцъ тóте націоналітъціе ші конфесівпіе съпшілорð Meї трап-
сілані, еаръ ап'їже ачелое каре нз с'її вв'єратъ de егалітате дпъ дрептіліп пыблікъ de маї пайнте.

Лікътв пептрв фптребвреа діферіелорв лімбі а ле церей ка
офіціале, пе льпгъ пѣзіреа datineї легале de таї пайнте, требвє
съ со ціпъ de реглъ, квткъ, атътв компнелорв оръшене кътв
ші че'орв церъпешті de тóте націоналітъшіле ші конфесіоніле та-
релі Мєд Прінчіпатв Трансільванія ле стъ фп воіз деплін' а'ш!
а'леце лімба офіціалъ пептрв требвіле лорв компнеле, еклісіастіче
ші школастіче; таї департе квткъ требвє съ рѣтъпъ ла воіа
Фіекървіа, ка фп дескатеріле адвокърілорв de комітате, 'de ораше
ші компнле съ ворвбокъ фп орікаре лімбъ din челе дndatinate фп
ачестъ церъ ші съ dea фп Ізбітв фп орікаре din ачелоеа ргъ-
тингу кътв офіциолате, евъ хотържреа ачелора ва требві съ єсь
фп ачееаш лімбъ; квткъ фп үртъ офіциалії adminістстръчкпї по-
літіче ші аї дрептвїи totv фелвлв de opdinъчкпї ші порвпчі, каре
тергв deadрептвїа ла компнле, съ ле dea фп ачea лімбъ, кареа
есте лімба пертрактвїи требвілорв компнеле але лорв.

Ли челе din үртъ дөпъче ей пе Dta тө дисърчинезж, ка съ тө пълъ дп кодпцеленцерө къ аякторитъциле політіче каре ай стъ-твѣтъ пълъ акъш, асъпра тодылъ ши а тимцигъ дп каре воръ фи а се трапспъне требиле, се дпцеленце de cine, къ ачестеа прекът ши тёте оффіциолателе ши трібгпалеле жадекъторешти воръ авеа а'ші континга активітатеа лоръ пълъ къндъ пз се воръ дплока (Andenpni) прін органеле поэъ, каре воръ авеа съ інтрэ дп активітате, дөпъче Еж воіг декрета дп прівіпца проіектелоръ Dтаle, ши тотъ отвѣлъ требвє съ се свыпъ Фъръ опънере ла opdintъчніе, поргнчіе, інстрокціюліе сёд ла сентіцеле лоръ жадекъторешти; токта ашев тёте opdintъчніе кътє се афъ дп фіппцъ, ши анате тёте лецигіріе ши дптоқмеліе чівіле ши крімінале de totъ фелвлъ ай съ рътъпъ дптръ тотъ паттереа лоръ ши требвє съ се пъпъ дп Іккрапе къ тотъ еперціа, дпкътъ ши пъпъ къндъ opdintъчніе (декретеле) пз се воръ фи тодіфікатъ прін dicпсе-чніе Mele de атапчі дпкобчі емісіе, сёд каре се воръ маі емітіе, еаръ лецигіріе ши дптоқміріе de паттра дрептвлъ чівілъ ши пе-наіс пе калеа дескатерії ши а дпвоірій дп dietъ.

Виена, 21. Дечемвре 1860.

ФРАНЧІСК ІОСІФ

— Днпъ ешіреа преапалтеї din ломе ұшырътешті din 20 Окт. ктм ші а скрісорілорð de тъпъ алътэрате да ачееаш воі амð zicð ротъпілорð din үеріле австріаче: „Сортеа постръ е датъ ұн тъна постръ.“ Астъзі къ възгірьтм щі чітірьтм къ тотъ ляреа амінте преапалтвіл автографð din 21. Деч. не віне съ репедітм кътръ ротъпіл din Трансильвания къ ұндоітъ пілчере totъ ачеле қывінте: „Сортеа постръ есте датъ ұн тъна постръ.“ —

Автографълъ датпърътескъ din 21. Окт. копъстъ таи въртосъ
din дозъ пърдъ прпнчшаде: реорганисъчнна провисоръ а церен
днпз система веке ши — регулареа фрептвлъ диферителоръ (трей)
лтмбъ але патрие. Ап првнца пърдъ din тъль токта пентра къ
ачеса е провисоръ ши къ е декретатъ къ атъта фпцелепчнне ка
пимикъ съ нъ се факъ deавалта ши кътъ амъ зиче престе капъ,
нъ авемъ пимикъ de a обсерва, de кътъ нъмаи а твлцътъ, еаръ
десволътъжнлъ таи департътъ а'их аштенга дела тимълъ. Ап пр-

вінда лімбей — noī din парте-не афльмč, къ дп сесč мъздаваць автографъ преапалтъ еоте пропончялъ впвлъ din чеze таі ліберале прінципій, карелс adekъ се афль днтродвсч де твлтъ de екс. дп Белцік ші таі вжргоец дп Ельвія, unde варъш коплоквескъ треі naціоналітъці альтэрреа, ші adekъ цертанії дп памърд квт-пініторд, франдозії dготъ еі ші італіапії дп minорітате таі паміп квтпніторд.

Фіекъреі комтпс, цінгтк сеѣ каптопѣ, фіекъреі вісерії сеѣ шкобе е лъсатѣ լп чеа маї пециртврітъ а лорѣ лібертате de а'ші алеңе лімба пе каре о вредѣ. De ачі լпкото се լицелене по маї спысѣ de nimini, къ пічі о паціпне къреіа нѣ' е ршіпне de лімба ёа, кареа нѣ ва фі апкотѣ а се лъпъда пе cine de шербітбрѣ ші пыртътбрѣа шлепвлі алтора, нѣ'ші алеңе алтъ лімбъ дакътѣ пе а са паціональ. Լптохта ва фі ші ла пої. Комтпна ші цінгтвріле сеѣ комітателе ворѣ вога фіекаре асвпра алеңері de о лімбъ оғічіалъ; еаръ аюл фіз ссыѣ լп гъберніѣ opl ші че атплоіадї de оріче паціоналітате, еї ворѣ фі сілідї а пертракта делібера, devide ші скріе լп лімба լп кареа ворѣ фі скрісе ак- теле ші пе кареа кътаре комтпне ші цінгтврі о ворѣ фі декіаратѣ de a lopѣ паціональ ші оғічіалъ. Ашеа оғічіалі ворѣ требві съ լпвәңе перфектѣ лімба комтпнелорѣ.

Еатъ сортеа националітъції ші а літвей постре дн тъна постръ. De астъзі ұпкою шай ръмъне пытай, ка фіекаре комітъ ші дандатъ дәпъ denstirea префекцийоръ — фіекаре комітатъ съ се adnre дн wedingъ формалъ ші съ dekiare одатъ пептръ tot-deauna літва са de limbъ офіциаль a desbaterійоръ ші а актейоръ, earъ о асеменеа dekiаръчпе съ се ia да протоколъ дәпъ тóте формеле ші съ се пъстрезе пептръ тóте тімпіріле, пыблікъндисе ші прін жэрнale. —

Maiestatca Sa c. r. apost. cu resolutiune prean. din 26. Decembre a. c. a binevoitu a denumi de consiliari de curte la cancelari'a regia transilvano-aulico pe consil. curtei de cassatiune Daniel Kábos de Magyar-Gyerő-Monostorú, pe cons. min. si referentu asesoru alu suprem. tribunalu urbanialu Dionisiu Kozma de Kézdi-Szent-Lélek, pe cons. aulicu alu curtiei de cassatiune Augustu de Roth, si pe consiliariulu de sectiune alu c. r. ministeriu de justitia Vasilie Popp; — mai incolo pe consil. de Tesaurariatu ardeleanu Carl Eder de cons. gubernialu cu aplicare la aceeasi statu-
nue de curte, pe c. r. consil. de apelatiune si referentu la curtea cassativa Iosifu Plecker, pe consil. trib. prov. din Clusiu Niklas de Biró, pe secr. curtei casative Antonu de Dobokai si pe consiliariulu imperatescu si primu comisariu prefecturei Orestieci Demetriu Moldovanu a binevoitu ai denumi de secretari la cancelari'a de curte transilvana.

Diplom'a imperatésca din 20. Octobre si romanii din Transilvani'a.

Cu diplom'a imperatésca din 20. Octobre a. c. s'a normatu in principiu si pe temeiul unirii toturor provincielor intr'unu totu, carele se numesce statulu imperiului Austriei, atatu co-prinsulu comuneloru drepturi si datorintie cuvenite in mesura egala toturor supusiloru statului imperatescu, catu si mesur'a specialeloru drepturi si cadintie politice Asia prin acestu actu alu supremei potestati si gratii imperatesci romanil din Transilvani'a inca au castigatu nu numai drepturi si datorintie comune, ci inca si specialele drepturi si cadintie ale unui regim constitutionalu. Pe temeli'a unirii toturor tlerilor statului imperatescu si petrunsi de adeverulu cuvinTELORU senatorului imperatescu episcopului baronu de Siaguna: cumea Austri'a in totalitatea sa formeaza o individualitate politica, romanii din Transilvani'a voru cautá punctulu loru de gravitatiiune, proiectua autonomiei loru numai in centrulu monachiei, eara acésta cu statu mai virtosu, ca ce o insemnatré parte a natiunii nóstre, adeca romanii din Bucovina', au si astazi punctulu loru de sprijóna in centru (in ministeriulu statului), eara romanii din Banatulu Temisiórei (poporulu) pana acum inca gravitéza catra acelu centru; cu alte envinte, aceiasi nu voru se scia de reincorporarea cu Ungari'a. Istori'a ne invatia de ajunsu, cumea unu poporu carele odata scia ce i trebuie, este si in stare de a'sio castigá. Romanii din Transilvani'a cumpandu si apretiindu acestea impregiurari practice isi voru pune tóta silinti'a, că déca cumva cancelari'a de curte a Transilvaniei ce tocma este aprópe de reinsintiare nu ar si altu ceva, decat unu actu de pietate pentru institutiunile dinainte de a. 1848, atunci reactivarea cancelariului de curte alu Transilvaniei ar putea se si remana ou totulu la o parte, eara suprem'a conducere politica a Transilvaniei ar si

a se concrede ministeriului c. r. de statu si relative sectiunii transilvane in acelasi ministeriu.

Uniunea Transilvaniei cu Ungaria proclamată în anul 1848 românii din Transilvania nici odată nu o voru recunoscere de legală. Pentru căcundu despre aceea, că actul acesta să acomplinitu fără densii, apoi ei și lipsesc orice temeu de dreptu. Sub predominirea formulei: „Uniunea său mortală!“ nu poate fi nici vorba despre vreo libertate a voinei și a lucrariei; eara cumea romani tocmai prin combaterea pe fatia și cu sinceritate a rebeliunii ungurescă ar fi recunoscutu existența Uniunii cu Ungaria și o ar fi sigilat cu sangele loru, asta ceva nu voru vrea se intarășca nici ungurii. — Că e dreptu, vieti a politica a romanilor că națiunea în Transilvania re-apasata mai virtosu dela introducerea reformațiunii înceoće cu totu pările, abia rencepe acumă; ci viitorulu inca sta în mană a provedinției; eara apoi istoria și anume istoria Ungariei ne invată într-un modu fără batatoru la ochi, cumea numai o națiune autonomă poate se aibă viață politică și viitoru.

Dupace diplom'a imperatésca si preanaltulu autografu catra ministrul presiedinte garantéza poporului Transilvaniei form'a de regim constitutionalu, asia scopulu acestui articulu este a discutá viitórea constitutiune a Transilvaniei. Preanaltulu autografu respică in terminii cei mai lamuriti, cumca Maiestatea Sa Imperatulu recunoscându ponderositatea referintielor actuale si. cumpandu dreptulu istoricu cu nedreptatea totu asia de istorica, nici de cum nu a potutu cugetá la o asia numita restitutio in integrum, la o re'nviiere a fostei constitutiuni transilvane, ci numai catu a voitu a garantá (asecurá) tierei acesteia form'a regimului constitutionalu. Romanii din Transilvani'a de parte de a ignorá (de a nu le pasá) constitutiunea Transilvaniei carea se aflase in fiintia pana la a. 1848, séu tocma de a intinde man'a dupa alte constitutiuni, dupa cate vedem pana acum, sémana multu, ca ei ar si mai aplecati a recunósce națiunilor care se bucurasera mai nainte de ale loru drepturi (nu si de privilegiuri) tóte asiediemintele si intocmirile avutei constitutiuni, tocma candu aceleasi nu ar' mai stá in armonia cu spiritulu timpului, indata ce aceleasi națiuni ar voi se si le mai pastreze, cu acea conditiune insa si numai atunci, candu acelea institutiuni si intocmiri nu ar' vatamá intru nici un interesele romanilor si nu ar' stá in opusetiune cu principiul egalei mesuri in drepturi si in datorintie privitóre la tóte națiunile si confesiunile Transilvaniei.

Scirea publicata mai deunadi de catra unu jurnalu nemtiescu, ca si cum romanii din Transilvania la reprezentatiune in dieta ar voi se se ia de temelia numai numerulu sufletelor, se pare ca e trasa din coprinsulu uneia din asia numitele trei programe romaneschi. Se lasam insa, ca scopulu publicarii aceloru programe n'a fostu altulu, decat a se da publicului ocazionala de a meditá si cumpani impregiurările de satia, apoi mai trebuie se luamu in bagare de séma inca si acea impregiurare, cumca auctori, aceloru proiecte in momentele aceleia nu avea la mana vreunu altu órecare substratu realu (eara nu idealu), decat numerulu sufletelor *), eara de es. proprietatea de pamantu cata se afla in manile fiacarei natiuni transilvane le era ne-cunoscuta; afara de acést'a se pare ca acelu proiectu de programă despre carele ne este aici vorb'a, îst' tienuse dinaintea sa articoloului de lege alu V-lea alu dietei din Ungari'a dela 1847/8; in cele din urma s'a mai luatu in socotintia inca si acea impregiurare, cumca pe catu timpu natiunea magiara pretinde dreptulu de alegatori si de ale-giveri inca si pentru clas'a cea mai saracutia a nobilimii sale, pe atat'a romanii inca sunt determinati a pretinde unu censu catu se spótele mai micu pentru alegatori si alesi, (pe totu casulu insa unu censu órecare); — pentru ca cu catu pót se sia mai alésa, mai cultivata si pentru folosirea de drepturile politice mai matora acea multime mare de nobili, opincari (bocskoros nemes emberek), a caroru partea cea mai precumpanitóre nici nu scia se citésca, decat cei din urma romanii de aceeasi categoria. Intocma este totu acelu reportu intre tie romanii diferiteloru nationalitatii din Ungari'a, Transilvan'i'a, Croati'a, Sla-voni'a si Voivodin'a.

Intr'aceea noi seimur din graiulu mai multora barbati romani din
cei mai de frunte, cumca spre a se gasi proportiunea numerului de
putatiloru fiecarei natiuni pentru dieta se pote luá si unu altu sub-
stratu cu totulu realu si nicidecum idealu. Pe catu s'a potutu
observá pana acum, tendintia celoru trei natiuni transilvane care mai
nainte se bucurasera de drepturile politice ar fi, că se se tinea cu
tote bratiele de dreptulu istoricu; apoi déca vomu considerá, ca
dreptulu publicu alu Transilvaniei e fundat pe nationalitati si
confesiuni, romanii inca voru recunóscer, ca dreptulu loru de repre-
sentatiune in dieta trebuie se aiba asemenea unu caracteru nationalu
ce e dreptu ageru demarcatu, acelasi insa are se sia din natur'a lui si

*) Dupa date autentice numerulu susfletelor natiunii romane in Transilvania fu in numerator'a din urma 1,354,550. —

toema în opuseniune cu dreptulu publicu alu Transilvaniei o reprezentare curată numai de interes (**), și încă astă, ca romanilor nu ar se le pase nimicu, de căc celealte natiuni conlocuitore își voru alege deputatii loru după principiolu representarii diferitelor interes, său ca ele se voru tienea totu de principiile (?) respicate în dreptulu publicu de mai nainte alu Transilvaniei alegundu totu cum au mai alesu.

Interesele năstre confesionale și spirituale, eara mai virtosu cele scolastice voru și reprezentate la dieta în ambele casuri (adică și cindu s'ar primi reprezentarea intereselor și cindu ar fi după dreptulu publicu de mai nainte) prin archipastorii carii voru și chiamati său carii sunt chiamati de lege la dieta, qdica cei greco-catolici și celu de ritulu oriental. Repräsentatiunea intereselor cetătiane care nu pote avea nici caracteru nationalu nici confesionalu, va eșa totu asemenea, din cauza ca deputatii orasielor se voru alege de catra toti locitorii acelora fara diferintia de nationalitate și confesiune. Repräsentatiunea speciala a intereselor comerciale și industriale, dorita și de celealte natiuni, nu se pote pune la cale după dreptulu publicu veohiu alu Transilvaniei, prin urmare earasi nu pote avea caracteru nationalu și confesionalu, ci alegerele ar trebui se ésa din ambele camere comerciale, intru care si altmintrea se afla reprezentate tōte natiunile și confesiunile.

Cu privire la celealte interese materiale de care le pasa romanilor transilvani e cunoscutu la toti, cumca ocupatiunea cea mai de frunte a romanilor transilvani este că și a partii celei mai mari de unguri și de nobili și chiaru de sasi, agricultură și economia de vite; prin urmare aceste rāmuri de castigu ceru o reprezentatiune corespundietore.

Deci dupace din arealul intregu alu Transilvaniei mai multu decat a treia parte (său lamurinduse tōte proprietatile de pament bine, aprópe jumatare) se afla în proprietatea romanilor transilvani că a grăi de aratu, că fenantie, pasiuni și paduri, astă romanii chiaru și că proprietari de pament au totu dreptulu de a pretinde că, de căc nu mai multu, celu puçinu a treia parte din totalul numeru alu membrilor dietei se conste numai din deputati de natiune romani, carii se fia aleși numai de catra locitorii romani, carii au proprietati de pamentu in cutare cercuri de alegatori (comitate, scaune, districte, cercuri, său numésca-se orisicum), eara alegerea se decurga astă, incat se nu se amestecă nici se incurve modalitatea de alegere a celoralte natiuni conlocuitore, apoi alegasi densele pe deputatii loru său după cum cere natură intereseelor, său după modalitatea constitutională dinainte de 1848. Deci de căc cumva cele trei natiuni odinióra privilegiate, adica ungurii, secuii și sasii ar fi de acea opiniune și de căc ele ar' dori, că dieta se se constituie pe temeiul și după modalitatea pastrata în dreptulu publicu de mai nainte alu Transilvaniei, prin urmare de căc uugurii, secuii și sasii ar' voi se aiba unii cu altii preste totu cam la 300 membrii, apoi în acestu casu romanii pretindu pentru natiunea loru celu mai puçinu 141 membrii deputati, eara în acestu casu dieta complinită ar fi se conste din 423 membrii. Luandu acésta ipotesa presupunem eara, că ungurii, secuii și sasii transilvani ar fi aplecati a se tiené catu se pote pe terenul istoricu alu dreptului publicu, și ca nu ar' vrea mai bucurosi a se apucă cu totii de intocmirea unui statutu constitutional nou, care se fia asiediatu pe nisice fundamente întru totu egale. E adica cunoscutu ea dieta de mai nainte nu a fostu nici reprezentativa (de poporulu intregu), nici erași compusa după staturi său clase (Ständeversammlung), ci eră o amestecatura fara altu exemplu in Europa, prin urmare acea dieta conchiamata fiindu pe temeiul vechiului dreptu publicu alu tieriei nici ca va fi in stare de a corespunde la vointă preanalta respicata in nou'a diploma, care se pote consideră că unu nou dreptu publicu.*)

Cu privire la administratiunea din launtru a tieriei preste totu, romanii sunt de acea opiniune declarata, că impariéla actuala a tērei se se păstreze astă, cum este pana la deschiderea dietei, in a carei

***) Arealul său suprafacița Transilvaniei este 1079 miluri patrate, milulu său miliariulu socotitu cate 1600 stanjini patrati.

*) Toema pentru acestă de si principiulu Domnului auctoru, ad. proprietatea de pamentu merita cea mai deaprope consideratiune, de si chiaru proporțiunea luata de Dsa pe lunga óresicare modificatiune ce ar' fi a ise face, dupace se voru lamuri și mai bine proprietatile de pamentu, nu sémana a invalui in sine vrea asuprire, totu și de 423 ni se pare in totu prea preste mesura mare pentru a tēra relative astă mica. Se nu uitamu ca mai nainte regalistii facea majoritatea in dieta; eara denumirea loru eră cu totulu arbitria. Dupa a năstra opiniune numerulu totalu de 300 inca este si era prea mare; apoi rezultatulu care eră? Spese multe, tréba puçina.

Nota Red. Gazetei.

competintia este de a o supune la o revisiune, adeca a schimbă întrusă, impreunandu mai multe cercuri într'o prefectură sau districtu; eara de căc celoralte natiuni lear mai placea, că ele pentru cea mai deaprope dieta se si aléga pe deputatii loru totu după modulu dinainte de a. 1848, in acestu casu densele reîntorcease totu la comitatele, scaunele, districtele, liberele cetăti si locurile tacsale si aléga 'si din acele.

Mai departe romanii sunt pentru „autonomia comunelor, pentru administratiune autonoma in cercuri si districte“ după analogia administratiunii comitatelor si scaunelor pana la 1848. Romanii voru si restaurarea guberniului că alu supremei auctoritatii politice a tieriei si acésta totu pe temeiul de mai nainte nationalu si confesionalu, cu impartasirea insa si a romanilor in proporțiune drépta. Eara administratiunea dreptatii penale si civile preste totu se fia concretiata unor judecatori independenti si neamovibili, carii se fia denumiți de catra Maiestatea Sa, după legile generale civile si penale, ce se află in activitate, cu pastrarea dreptului insa, că aceeași legi se fia supuse la o revisiune prin dietă tieriei si relative priu dietă imperială. Tōte tribunalele aru avea se pronuncia sententiele loru de judecata (deliberate, hotăriri) numai in numele Maiestatii Sale a Imperatului si marelui principe alu Transilvaniei. In instantă suprema ar avea se decida suprema curte judecătore si casatorie, relative sectiunea ei speciala ce s'ar compune pentru Transilvania din transilvani.

Nici una din cele trei limbi ale patriei se nu fia suferita a'si luă vreo antieiatate sau privilegiu. Fiacare parte causanta, toti advocati, notarii s. a. se si pota substerne orice felu de rugaminte, cerere, acte de procesu in oricare din cele trei limbi, totu asemenea se si pota infatisia orice cause, pretensiuni s. a. in oricare limbă le va placea pe la tōte auctoritatile administrative. Limbă oficială a dietei ar avea se o desigură totu dietă din sesiune in sesiune, cu aceea conditiune insa, că dreptulu de a cuventă făcăre deputatu în sedintele dietei in oricare limbă iar placea din cele trei ale patriei se fia pastrat si garantat prin lege bine respicata. Articulii de lege aru si se se supuna preanaltei sanctiuni in limbă latina, eara apoi totu acelu testu ar fi se remana de autenticu. Insă publicarea legilor sanctionate de suveranul său trebui se se faca prin tipar in tōte trei limbile patriei. — In trébile din launtru si din afara a le tuturor auctoritatilor tierii, in launtrui tienutului (cercului, districtului) ar fi predominantă acea limbă, care din tōte trei e mai multu vorbita, eara auctoritatile intre sine incepundu dela prefectura in susu aru corespunde in limbă germană că limbă oficială, din cauza ca, centrulu monachiei e punctul de contactu pentru tōte trei natiunile transilvane, ca limbă germană că limbă fără lată o vorbesee orice omu cultivat*), apoi ca o parte destulu de inseminatoare din locitorii, adica sasii o au de limbă loru materna.

Organismulu de acum alu intregei administratiuni n'ar trebui se se schimbe cu nici unu felu de provizoriu, ci se remana in activitatea sa de acum pana candu dieta viitoră va elabora unu altul definitiv, carela sanctionatul fiindu de catra Maiestatea Sa Imperatulu, se se si puna in activitate.

Acésta programa politica care s'a culesu din gură mai multoru capacitatii romane, semana ca vrea se apropie si, se combine intr'un a pe cele trei proiecte de programe romanesci esite de mai nainte. De căc cumva provedintia va fi inzestratul pe oreare din natiunile conlocuitore cu minte mai mare si cu inima mai generoasa, că mesură egala de drepturi si datorinti garantata prin diplomă imper. din 20. Octob. se o realisese pe o alta cale mai buna si mai leala, atunci romanii voru intinde bucurosi mană spre a conlucră catra acelasi scopu, pentru simbolulu romanilor a fostu si va fi totdeauna: tōte cu Dumnedieu pentru imperatulu si patria.

Dela Turnu-rosiu, 20. Decembrie 1860.

De sub pétra Cozlei, 1. Dec. 1860.

Cu ce vrea magiarii se dobândescă pe natiunea romana, pentru sine?

(Capetu din Nr. tr.)

Dece, si pentru ce nu au participat Halmágyi pe lobagii numiteleloru trei comitate si unu distruptu, din beneficiele urbariului facutu in dieta amentita din 1832/6? atunci romanii sugrumati de ne mai suportabilulu jugu alu tiraniei barbarice, fuge cu putere pe la Baia mare de cumpara cate unu urbariu tiparitu cate 5 fr. m. c., apoi de căc revenia acasa cu elu, vine szolgabireulu, lu prinde pe celu ce aduse se urbariulu, si acea marfa de pretiu 5 fr. mc. 'o pune pe fundu la

*) Intrebamu pe italiani, frantiosi, englesi cati din cei cultivati ai loru vorbescu alta limba afara de a loru materna. —

Nota Red.

bietulu, si apoi i mai trasniá cate 10—12 batiuri de argintu peste densa, numai asia cu sange rece.

In „Politikai Ujdonságok“ din 15. Nbre a. c. unde unulu defaima projectulu adunarei romanilor din Brasovu tienutu in cause bisericesci si scolastice, dice: intra parentesim, cumea nici una inselatiune nu au succesu pe lume de 2 ori, ca acum s'au deschis ochii ómeniloru, carii bine au sentit, cumea in trecutu cu ce au pedepsitu pe Dloru, (ca pe revoltanti) cu acea au remuneratu pe romanii cei credintiosi; óre drépta e si acésia? eu negu adeverulu acestei assertiuni satirice, si cu mine lu néga totu romanulu bunu iubitoriu de naționa sa, si de imperatoriulu seu.

Astfelui striga in gur'a mare de agitatoru pe bunulu si blandulu nostru episcopu alu Gerlei prin Pesti Hirnök si prin Bukuresti Közlöny, pentruca prin forte intelepte sale pastorale din 18. Aug. si din 5. Sept. a. c. si implusc datorint'a s'a de parente si archipastorul catra clerusi poporu; — si au cam ciocoiatu clontiulu Szöllösi Balás si Jura, si alti din Marmatia pentru ca nu le succesera vendiarea de mai asta véra a pretiosului sange romanu, séu dóra totu acela, care nu joca precum dice magiarulu, e agitatoru? séu dóra celu ce'si apara pe directu legalu limb'a si nationalitatea s'a, e demagogu si agitatoru? Asia dar' fratii compatriotii magiari sunt cei mai mari demagogi si agitatori, pentruca 'si apara limb'a si nationalitatea?! —

Asia nu se rusina a injurare si incriminare pe acelu nevinovatul archipastorul prin tote adunarile, cluburile si conviviele sale, unii fanatici ca acestia, de carii — fiindule amortita consciuntia — stau gata a jurare, cumea si Adamu au fostu creatu magiaru si au vorbitu limb'a magiara, ba si creatoriulu Ddieu, care dupa ce au plasmuitu pe antaiulu omu au disu in limb'a magiara „adám“ — si de aci provine numele stramosiului Ádám. —

Vedeti! unele ca aceste se coprindu in „Hosanna in excelsis!“ a lui Zilahi Károly din Magyar Sajtó din 3. Nbre reflectandu la cele din Kolo'svári Közlöny Nr. 84 cu datu din pretura Siomcutei mari, si Nr. 85 cu datu din Copalnicu-Monostoru, si alti in Pesti Napló.

Astfelui se intarita ei unii pe altii asupra romanilor, se nesuiescu a ne intaritare pe noi insine asupra nostra, si asupra gubernului, ca apoi si pe acesta cu atata mai virtuosu se'l pôta intarită asupra romanilor, — spre aceste 'si folosescu tota putintioasa loru influintia, ne numescu reactionari, cauta painiul in ochiul nostru, ér' barna nu o vedu, nici o scotu din ochii loru. — Reactiunea prin reactiune cauta, si debue se se respinga. — G. St.

De pe malulu Somesului 25/13 Dec. 1850. De la Maramuresiu ni s'a stracuratu faim'a incóce, cumea intieligent'a romana miréna G. C. nepotendu-se familiarisá cu institutionile absolutistice, care de la unirea romanilor cu Biserica Romei in contra conditiunilor unirei spre suruparea totala a constitutiunei bisericesci in contra voiei Romanilor s'au introdusu anumitu cu acea impregiurare, ca mireni, cu privire la administratiunea bisericei, suntu eschisi de totu si dupa atate rogari si strigari neci unu pasu nu s'a mai facutu pentru tienerea unui Synodu Diecesanu spre a vedé regulate relatiunile bisericei, s'aru si hotarit uodata pentru totudeuna, séu a se reintorce la confesiune religio-naria, sub carea protopriantii au resuflatu mai liberu chiaru si in tem-purile principioru protestanti, séu a trece la un'a din sectele protestan-tice. — Viitorulu ne va areta catu de curendu, iara acei-a din a ca-roru causa su siliti fratii Maramuresieni a face asemene pasuri, respondu inaintea divinitatei nationale si religionarie, daca ei credu, cumea ab-solutismulu religionariu mai pote susta, candu tote edificiile politice basate pe acela cadu de sine!

Asemene se vorbesce, cumea cu ocasiunea alegerei diregatorilor in Szigetu, s'au subserisu o suma prea insemnata de mai multe mii de fl. spre a radicá o Preparandia pentru romani, de óre in tempul recente le-s'au tramisu mai multi dascali necunoscatori de limb'a ma-giara, deorece fratii maramuresieni se pote că aru vré, că pruncutii seo inventie acea deodata cu cea materna? — si fiindca la acea sub-scriptiune au concursu cu sume insemnate si reformatii, de acolo voiescu unii a conchide, cumea acea preparandia aru si in legatura cu cele atinse mai susu; — eu ince su convinsu cumea si Romanii din Maramuresiu cautandu scaparea nationala si religionaria nu o voru mai cauta pe terenulu religiunei, ci numai pe cela alu nationalitatei sale, unindusi puterile dinpreuna cu noi, spre a ne estorice respectarea dreptului egalu ce ne compete tutnroru.

Nu ne amu indoitu noi despre fratii nostri romani din Marmatia, cari in seculu trecutu au fostu datu si unu Episcopu Clerului unitu din Transilvania! si ai caror barbati inteligenți voru vrea a preferi totudeuná si acea, ca e mai bine in fruntea mesei naționale salo proprie, decatul pe locul din urma la mes'a altei confesiuni séu secte na-tionalo-religionarie! caci numai in asemene casu ne vomu poté infrati si noi cu naționale colocitorie de alta limb'a si religiune, daca vomu

esperia ca ele nu voiescu a se impreuná cu solavi politici si religio-nari, ci cu omeni liberi si cu caracteru tare, iubitori de institutiunile cele vechi constitutionale ale bisericei sale nationale!!!

Ddieu se ajute fratilor roman din Marmatia numai in tendin-tie acele, prin care au inaintea ochiloru libertatea, desvoltarea si in-florirea propria nationala pe calea cea mai mantuitoria! J. Ch.

МЕТРОПОЛІТАНЪ РОМАНЪ АЛЕКСАНДРЪ СТ. ШУЛЯЦЪ

Ли Сівія.

Двپъче дн петдівnea падіональ, съзвістивъ Mai. Сале ч. р. апостоліч, днтре алтеле с'офі червіші ші впіл конгресі с'офі кон-ференція падіональ; двпъче D. миністръ de statъ de Штерлінг асігурѣ пе Ек. Ca D. метрополітвл, ка кондактіорів алд' деп-тъчні, квмъ пішіне нз сть дн контръ, ка бъргадії де капачі-тате ал' ромпілоръ с'он'з се путь адєна ші коневата деонре с'ортеа ші війторіал' падіоне лоръ: аша се афл' кв кале, ка Екселенція Са, кв окасіоне ре'п'орчереі сале din Biela се ві-невоіескъ а трече прін Сівія, вnde дн концепціоре фръцескъ кв Екселенція Са D. епіскопъ гр. р. бароне Андреів Шагана, ші кв бъргадії падіоне п'остре афлъторі аколеа се дпштіндезе пе Серенітатеа Са D. Прінципе губернаторъ деспре допинга ро-тъпілоръ де а ціп' о конференція падіональ.

Дечі Dвminexъ дн 30. ешіръ ка ма 30 івріті кълърі кв стеагъ падіональ, квмъ ші маі твлте тръсірі; еаръ Ек. Ca Dn. епіскопъ тръмісіе днайнія кондактіорівіл' деп-тъчні падіонале пе п'рінтеle протосінгелъ ші секретарів дн каретъ кв патръ каі. Ше ма 4 бре дніш' амезд' п'рінтеle тетрополітвл' сосінд' да са-тіл' Кріотіанъ, вnde ера аштептатъ de кътръ бъргадії падіоне п'остре ф' пріміт' de кътръ попоръ кв вівате кълдроісе, еаръ протосінгелвл' дн ціп' впіл кважіт' de в'п'ївніре преа віне ако-модатъ, да каре Ек. Ca. твлцьті дн терміні чеі маі доюші п'епт' ачестъ в'п'ї пріміре, апоі п'вп'їнд'ссе дн карета епіско-пескъ пе ма 5½ бре ажун'е да Сівія с'впіл п'єлірерзіте апла-сірі. La 8 бре с'єра тінерімеа романъ, т'пек'нд' din семінарів прін піацъ днайніе пе ма палатвл' епіскопескъ, вnde ресн'є de вівате, апоі трекъ да отелвл' вnde се афл' Ек. Ca D. метрополітвл; еаръ аічі ексекут' о серенатъ кв кондактъ de факліе дн-согіт' de місік' вімаі падіональ днтр'єн'з mod' токша аша de т'рід'з, ка ші чеа дела імперіеа D. епіскопъ бар. de Шагана дн калітате de сенаторъ імперіал'. La o кважітаре фрътось ростіт' de кътръ впіл івріт' Dn. тетрополітвл' дете впіл ресн'є, алд' кърі сім'єре а фост', ка романії ёз хързіт' dela стръбні лоръ аліп'реа кътръ Домнігорі, аміцідіа ші фръдістатае кътръ попріле колоквіт'оре.

Люп' дніп' дареа ші пріміреа de візітеле кввіяч'осе а фост' о масъ стръвчіт' да Ек. Ca D. епіскопъ гр. ресн'єріанъ, вnde ера кітматъ тóтъ днцеленцінда ромпіл' ші вnde Ек. Ca. Domn' епіскопъ прімітор'з редік' тоасте дн терміні чеі маі пімеріці п'епт' Mai. Ca. ч. р. апостолікъ ші п'епт' Ек. Ca Dn. метрополітвл, еаръ тетрополітвл' п'епт' Ек. Ca Dn. епіокопъ, ші D. Протъ Ф'ліеа п'епт' днф'р'їреа ромпілоръ ші днделн'га віацъ а капілоръ бісерічешті п'епт' вінеле падіоне. Amin!!!

С'єра с' ціп' о конференція прелімінаръ, дн каре DD. ар-хівісторі ф'сіръ рогаді, ка се тіжлоческъ да губерн' deckide-re'a впіл конференція падіонале комплете. Despre ресн'єт' вом' днштінга de алт' датъ. —

Biena, 28. Дечембр'е п. Ծп' телеграм' а язі „Idők Ta-пія“ апн'пъ, къ дн Іапзарів, кам да днчепт' се ва ші кон-кіта диета маріаръ ші днкъ кв прівіре да днтр'єт'агеа коропеі. Редік'орпораеа Воібодін'е отържъ ф'ръ кондакт' (дап' Бъ-п'ат'з?) Франц Deak ші бар. Йосіф' Оетвеш ф'ръ впіл, кът'е впіл пріміш' дн авдіенц' да днп'р'єт'ві, каре ціп' маі о бръ, асеменеа авръ луп'ї конференціе ші кв в. Ваі капчеларіл' ші кв min. de Штерлінг. Штет' ашгента кв тóтъ днп'р'єт'ареа рект'штігареа днлін' а констіт'юшн' падіонале маріаре.

Алт' телеграм' dir' Неста дн „Fortschrifft“ апн'пъ, къ ре-зп'їреа Воібодін'е ші Бъп'ат'ві темешіанъ с'а ші аплачідатъ de Maiestate ші кв претінсівіле ші дрепт'єріле падіоне сербешті с'єн' а се фортула прінтр'о деп-тъчні с'єрбескъ, ші проєктеле еі се вор' днп'п'р'єт'ши диеті чеі маі deanр'опе, ка пропг'єчн' рецешті. Оаце de че нз ведем' ші нзм'е de ромпіл' ф'гвр'їнд' дн атари скрієрі? —

Еаръ дн фавореа ромпіл'ві din Бъп'ат' п'епт' с'єтареа падіональц'ї ші а літбеі се ва дндетора къпчеларіл' Ծп'гарів', ка дн локріле локвіт' de ромпіл' дндесяді с'є се ал'гъ deofi-циал' бъргадії дестоин'ї de ачестъ падіонале п'епт' сервід'вл' п'в'їл'къ. — Ачестъ штіре се коміров'єзъ акумъ ші пе калеofi-циалъ. —

Maiest. Ca дн'съ кітматъ пе Lad. Телсі ка сине ші пе луп'ї кввіт'віл' дн де он'ре да аградіятъ.